

HOGER-ONDERWIJSAKKOORD FRYSLÂN

(Overeenkomst voor versterking van het hoger onderwijs in Fryslân)

“Naar een innovatieve en lerende regio”

INHOUD

CONSIDERANS

Visie en ambitie	3
Ontwikkelingen tot nu toe: onderwijskwaliteit en academisch klimaat	4
Elfde faculteit	5
Doel overeenkomst	6

OVEREENKOMST

1. Reikwijdte	8
2. Uitgangspunten	9
3. Streefwaarden	10
4. Uitvoering, governance en termijn	11
Bijlage: bestaande samenwerkingsafspraken en korte beschrijving partijen	14

CONSIDERANS

Visie en ambitie

In de kenniseconomie is onderwijs van cruciaal belang. Om ook in de toekomst te kunnen zorgen voor innovatie en productiviteitsgroei, en mee te kunnen doen in internationalisering, is een lerende economie nodig. Een lerende economie maakt het mogelijk zich aan te kunnen passen aan nieuwe omstandigheden. Het versterken van het responsief, absorptief en innovatief vermogen is - volgens de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) - een cruciale factor om het toekomstig verdienvermogen van Nederland - en dus ook van Fryslân - te borgen.¹

Fryslân richt zich op de transitie naar een duurzame, op kennis en innovatie gebaseerde economie. De transitie vindt plaats in de sectoren die voor Fryslân belangrijk zijn, zoals landbouw & voedselindustrie en recreatie & toerisme. In de regio zijn daarnaast unieke speerpunten zoals watertechnologie, dairy, hightech maakindustrie en meertaligheid. De ontwikkeling van health care speelt ook een belangrijke rol. De provincie Fryslân heeft de ambities en opgaven verwoord in de Kennisagenda Fryslân 2015-2025, die door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) mede is aangewezen als beoordelingskader voor nieuwe opleidingen in de regio.²

Om het concurrentievermogen van Friese ondernemingen op peil te houden en te verbeteren en daarmee werkgelegenheid veilig te stellen, is innovatie van levensbelang. Kennis en innovatie zijn essentieel voor economisch succes van het bedrijfsleven en vormen de basis van de valorisatieketen. Kennis krijgt maatschappelijke waarde als deze gedeeld wordt en toegepast in concrete maatschappelijke oplossingen of producten. Een goede verbinding tussen onderzoeksinstellingen, bedrijven en maatschappelijke partijen is cruciaal voor kenniscirculatie.

Innovatie en duurzame economische groei vragen om investeringen in kennis en hoger opgeleiden. Een gebrek aan hoger opgeleiden remt innovatie. Voor een goed vestigingsklimaat in de regio is het essentieel om hoger opgeleiden te krijgen en te behouden, en om over voldoende regionale expertise voor het bedrijfsleven te beschikken. Het gaat om het verankeren in de regio van het innovatieve mkb en op R&D-gerichte grote bedrijven. Een van de kernproblemen in de regio is dat het aandeel hoger opgeleiden in de beroepsbevolking kleiner is dan het Nederlandse gemiddelde, vooral als het gaat om het aandeel van de Friese (beroeps)bevolking dat een universitaire opleiding heeft genoten. Het aanbod van hoger opgeleiden is ook van belang, omdat het verdienvermogen van de beroepsbevolking samenhangt met het opleidingsniveau.

In een aantal voor Fryslân belangrijke sectoren worden arbeidsmarkttekorten verwacht, juist op de hogere opleidingsniveaus en op technologisch gebied. De vraag naar hoger opgeleiden neemt toe, primair door technologische ontwikkelingen die meer routinematig werk overbodig maken. Er moet worden voorzien in de toekomstige arbeidsvraag, in het bijzonder van innovatieve en exporterende sectoren in de regio, zodat wordt bijgedragen aan een goed vestigingsklimaat. Investeren in *human capital* is mede daarom een van de topprioriteiten van de provincie.

¹ Responsief wil zeggen dat de economie vaardig weet in te spelen op een veranderende wereld. Absorptief wil in dit verband zeggen dat bedrijven en bevolking een hoog opnamevermogen hebben voor onder meer kennis en technologische vernieuwing. Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, Naar een lerende economie, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, Den Haag, november 2013.

² Provincie Fryslân, Kennisagenda Fryslân 2015-2025, en Brief minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mei 2015.

Ontwikkelingen tot nu toe: onderwijskwaliteit en academisch klimaat

In de afgelopen vijftien jaar is veel gebeurd om het onderwijs in Fryslân te versterken. Inspanningen zijn gericht geweest op onderwijskwaliteitsverbeteringen (basisonderwijs, voortgezet onderwijs) en onderwijsvernieuwing (vooral mbo). Ook heeft het meertalig onderwijs in Fryslân een forse ontwikkeling doorgemaakt.

De afgelopen jaren zijn ook de hogescholen sterk in ontwikkeling. NHL Hogeschool en Stenden University of Applied Sciences werken nauwer samen. De NHL Hogeschool legt zich toe op de thema's 'vital regions' en 'smart sustainable industries'. Stenden University, met een sterk internationaal profiel en netwerk, heeft zich gespecialiseerd in 'toerisme, recreatie en hospitality', 'educatie zorg & welzijn' en 'biobased materials'. Van Hall Larenstein (VHL) University of Applied Sciences heeft een sterke positie op de eigen deelmarkt en richt zich op de drie samenhangende speerpunten: 'water & land/natuur', 'voedsel/dairy' en 'dier/dierenwelzijn'. De Minerva Academie voor Popcultuur, onderdeel van de Hanzehogeschool Groningen University of Applied Sciences, biedt een uniek bachelorprogramma *popular culture* aan in combinatie met de opleiding muziek en vormgeving.

Op academisch terrein hebben in het recente verleden de in Leeuwarden aangeboden master environmental & energy management (MEEM) van Universiteit Twente (UTwente) en de Wetsus Academy (een joint degree Master Watertechnologie van UTwente, Wageningen University & Research centre en Rijksuniversiteit Groningen) met toenemende studentenaantallen een internationale positie verworven. Dat laatste geldt ook op onderzoeksgebied voor de PhD-programma's van met name de Fryske Akademy en Wetsus. Met de Dairy Campus heeft Fryslân een unieke instelling op het terrein van agrofood in huis gekregen. Onderdelen zijn - in samenwerking met Wageningen University & Research centre - een Dairy Campus Innovatieprogramma en een Dairy Campus Educatieprogramma (gericht op professionele en academische masters). Daarnaast hebben Friese hogescholen succesvolle promotietrajecten, publicaties en andere relevante resultaten op academisch terrein geboekt. Met het Medisch Centrum Leeuwarden (MCL) is er in Fryslân een topklinisch opleidingsziekenhuis aanwezig dat reeds een bewezen traditie heeft op het gebied van opleiding in combinatie met wetenschappelijk onderzoek.

Met de komst van de University Campus Fryslân (UCF) in 2011 zijn verdere academische ontwikkelingen versterkt. In samenwerking met het bedrijfsleven zijn meer academische masteropleidingen en PhD³-trajecten naar Fryslân gehaald. Daarmee zijn op een aantal Friese speerpunten doorlopende leerlijnen tot stand gekomen. In het visitatierapport dat over de UCF is opgesteld is een van de conclusies:

*“Met de vorming van een universitaire campus in Leeuwarden wordt op het vlak van academisch onderwijs en onderzoek voor de Friese samenleving potentieel een enorme meerwaarde gerealiseerd”.*⁴

In de afgelopen jaren is ook gewerkt aan het versterken van het academisch klimaat in Leeuwarden door in te zetten op studentenvoorzieningen en academische activiteiten. In dat kader is in 2014 een belangrijke stap gezet met de ondertekening van een strategisch samenwerkingsverband tussen UCF, gemeente Leeuwarden, Tresoar en Stichting Leeuwarden Studiestad.

³ Doctor of Philosophy

⁴ Commissie Hoekstra, Externe evaluatie UCF. University Campus Fryslân 2011-2014, Leeuwarden, juli 2014.

Economische thema's en regionale kennisinfrastructuur

De regionale kennisinfrastructuur is georganiseerd rond de economische thema's en zwaartepunten van de regio, en komt tot uitdrukking in regionale kennisinstituten en onderwijs- en onderzoeksprogramma's. Via opleidingen en onderzoeksprojecten zijn verschillende universiteiten verbonden met regionale hogescholen en bedrijfsleven in de regio.

- **Watertechnologie:** Wetsus, Water Alliance, Centre of Expertise Water Technology, Centrum voor Innovatief Vakmanschap Water en andere partijen (individueel en samenwerkend als WaterCampus Leeuwarden); op onderwijs- en onderzoeksgebied samenwerking van meer dan 150 bedrijven met mbo, hogescholen (o.a. NHL Hogeschool en Van Hall Larenstein met de lectoraten watertechnologie), Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG), Wageningen University & Research centre (Wageningen UR), Rijksuniversiteit Groningen (RUG), Universiteit Twente (UTwente) en Technische Universiteit Delft (TU Delft), Universiteit Eindhoven en vijftien andere Europese universiteiten en kennisinstellingen. De impact en profilering van Leeuwarden/Fryslân als stad/regio van watertechnologie hebben onder andere geleid tot de aanwijzing van Leeuwarden als *Innovating City* van de Verenigde Naties op het gebied van watertechnologie.
- **Agrofood:** Dairy Campus Innovatieprogramma en het Dairy Campus Educatieprogramma; samenwerking tussen mbo, hogescholen en Wageningen UR; ontwikkeling van een Dairy Competence Center binnen RUG/Campus Fryslân in nauwe samenhang met Dairy Chain en Dairy Campus.
- **Hightech maakindustrie:** Innovatiecluster Drachten High-Tech Systems & Materials; samenwerking tussen Philips Consumer Lifestyle en andere verwante ondernemingen, RUG en UTwente. Diverse lectoraten van NHL Hogeschool binnen het zwaartepunt 'smart sustainable industries' richten zich op high tech maakindustrie.
- **Toerisme:** Stenden/European Tourism Futures Institute (ETFI) en RUG; samenwerking tussen hogescholen en universiteit.
- **Meertaligheid:** bachelor Minorities & Multilingualism en master Multilingualism; lectoraat Meertaligheid NHL Hogeschool en Stenden; samenwerking tussen RUG, Fryske Akademy, Tresoar en Afûk.
- **Health & Life sciences:** Medisch Centrum Leeuwarden, RUG, Noordelijke Hogeschool Leeuwarden, Stenden, alsmede tal van andere zorgorganisaties. Academische werkplaats Gemeentelijke GezondheidsDienst (GGD), Broedplaats project innovatie zorgberoepen. PhD/onderzoeksprogramma's.
- **Duurzaamheid/leefbaarheid:** o.a. de ontwikkeling van de MEEM; samenwerking UTwente, Waddenacademie, Medisch Centrum Leeuwarden (MCL) en hogescholen; leefbaarheidsonderzoek (RUG, Fryske Akademy); lectoraten duurzaamheid/leefbaarheid van Stenden University; onderzoeksgroep duurzaamheid vanuit de NHL Hogeschool.
- **Law & governance/veiligheid:** samenwerking RUG en Thorbecke Academie (onderdeel NHL Hogeschool).

Elfde faculteit

De RUG, de provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden hebben op 17 februari 2016 een overeenkomst ondertekend om een elfde faculteit (RUG/Campus Fryslân) te vestigen in Leeuwarden. De afspraken over de vestiging, de subsidie en de daaraan verbonden voorwaarden zijn daarin vastgelegd.

De elfde faculteit omvat:

- een residentieel Engelstalig bachelor college (University College), gericht op de bestudering van regionale hotspots met internationale dimensies vanuit politiek, filosofie, psychologie en economie (PPPE);
- een master college en een internationale graduate/PhD-school als voortzetting van een groot deel van de activiteiten van UCF;
- een open platform voor samenwerking tussen universiteiten, kennisinstellingen, hogescholen en bedrijven.

Het bachelor college, het master college en de graduate school worden in samenwerking met hogescholen, kennisinstellingen en andere partijen opgezet. Wetenschappelijke opleidingen moeten zich wat betreft baankansen voor afgestudeerden ook op de arbeidsmarkt bewijzen, en rendabele studentenaantallen trekken. Daarom wordt bij de ontwikkeling van het onderwijsaanbod uitgegaan van de Kennisagenda en rekening gehouden met toekomstige wensen van werkgevers en studenten.

De RUG is geworteld in Noord-Nederland en heeft 'van nature' een belangrijke positie in de noordelijke regio. De RUG richt zich op de maatschappelijke thema's 'healthy ageing', 'energy' en 'sustainable society' en kan een belangrijke bijdrage leveren aan Fryslân. UTwente en Wageningen UR zijn via specifieke thema's en expertise verbonden aan Fryslân. Voor de betrokken universiteiten is de locatie in Fryslân logisch en een aanvulling op het eigen opleidingsaanbod, die elders niet goed te realiseren zou zijn. De elfde faculteit sluit aan op het rijksbeleid dat mede gericht is op een verankering en inbedding van universiteiten in de regio.

Doel overeenkomst

Fryslân streeft naar een samenhangende keten van opleidingen vanaf basisonderwijs tot aan universitair onderwijs. Het Hoger-Onderwijsakkoord Fryslân is het strategische kader, waarin de afspraken rond samenwerking in opleidingen van hoger onderwijs samenkomen. Het gaat in de overeenkomst enerzijds om het borgen en bestendigen van wat de afgelopen jaren is opgebouwd en van de samenwerking die tot stand is gekomen; de overeenkomst vormt als het ware de 'kop' op het gehele Friese onderwijsgebouw. Anderzijds betreft het een kader waarmee de regio in staat is effectief en flexibel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen in de economie en de samenleving. De overeenkomst versterkt de toekomstbestendigheid en het adaptief vermogen van de regio.

In de overeenkomst spreken de partijen hun bereidheid uit om, binnen de uitgangspunten van de overeenkomst, met elkaar samen te werken aan een sterk aanbod van opleidingen van hoger onderwijs in Fryslân. Het gemeenschappelijke doel is een krachtig, bestendig en kwalitatief hoogstaand hoger onderwijs aanbod in Fryslân dat is aangehaakt op de vraag van het bedrijfsleven en nationale en internationale netwerken.

De overeenkomst geeft het kader aan waarbinnen de samenwerking tot stand komt op basis van de eigen unieke en zelfstandige positie van de instellingen. De overeenkomst bouwt voort op eerder gemaakte afspraken tussen partijen onderling en tussen partijen en de regionale overheid. Die afspraken blijven bestaan en worden niet vervangen door de overeenkomst.

De kern van de overeenkomst betreft een geheel van samenhangende ambities:

- I. De Friese hbo-instellingen willen hun positie verder versterken, onder andere door een goed totaalaanbod in het Friese hoger onderwijs van stages, doorlopende leerlijnen richting associate degrees, (pre)masters, professionele masters en academische masters, en aansluiting op economische speerpunten.
- II. Friese kennisinstellingen⁵ (Wetsus, Fryske Akademy, Waddenacademie, Dairy Campus en het Medisch Centrum Leeuwarden) willen op hun respectievelijke thema's hun positie versterken door een continu en kwalitatief hoogstaand aanbod van masteropleidingen en/of (promotie)onderzoeksprojecten, en door het versterken van het academisch imago van Leeuwarden.
- III. De RUG, de provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden zijn overeengekomen dat er een elfde faculteit (RUG/Campus Fryslân) wordt gevestigd in Leeuwarden, waar de activiteiten van de RUG plaatsvinden, waaronder een residentieel bachelor college (University College), een master college en een internationale graduate/PhD-school (buiten het kennisveld watertechnologie).
- IV. De RUG wil binnen de Campus Fryslân een substantiële uitbreiding van het aantal masteropleidingen bewerkstelligen, naast de reeds bestaande masteropleidingen. Dat gebeurt op basis van het open platform en in samenspraak met betrokken universiteiten, Friese hogescholen, Friese kennisinstellingen en bedrijven, en onder meer geënt op de Kennisagenda.
- V. Wetsus is het *European centre of excellence for sustainable water technology*, en vormt het academische netwerk waar samen met bedrijven, universiteiten en andere kennisinstellingen het multidisciplinaire onderzoeksprogramma voor fundamenteel en toegepast onderzoek rond watertechnologie wordt uitgevoerd⁶. Wetsus is tevens verantwoordelijk voor de organisatie en coördinatie van de doorlopende leerlijnen op het terrein van watertechnologie.
- VI. NHL Hogeschool en Van Hall Larenstein leveren via het Centre of Expertise for Watertechnology een belangrijke bijdrage aan toegepast onderzoek en BSc⁷ onderwijs op het gebied van watertechnologie en aan water gerelateerde onderwerpen.
- VII. UTwente blijft haar master MEEM aanbieden en ontwikkelt eventuele verdere activiteiten in nauw overleg met de andere partners.
- VIII. RUG onderzoekt in samenwerking met Wageningen UR om een onderscheidende master track dairy op te zetten binnen een bestaande masteropleiding.
- IX. De elfde faculteit van de RUG is een faculteit in enge zin, maar ook een open platform waar vanuit ieders deskundigheid en profiel samenwerking op basis van gelijkwaardigheid met andere universiteiten, kennisinstellingen, hogescholen en bedrijven plaatsvindt.
- X. Tresoar, Stichting Leeuwarden Studiestad, de gemeente Leeuwarden en UCF willen het studentenklimaat in Leeuwarden versterken door het aanbod van

⁵ Vanzelfsprekend zijn universiteiten en hogescholen ook kennisinstellingen. In dit akkoord worden onderwijs- en kennisinstellingen ter verduidelijking gecategoriseerd.

⁶ Bij Wetsus zijn (in 2015) ongeveer 65 PhD's op watertechnologiegebied ondergebracht binnen het eigen onderzoeksprogramma. Andere Friese PhD's zijn op dit moment vooral ondergebracht bij de Research School van UCF. Daaronder vallen in de huidige situatie nog vijf lopende Wetsus PhD's, die via UCF cofinanciering hebben gekregen.

⁷ Bachelor of Science

academische bijeenkomsten en activiteiten, een goed cultureel-wetenschappelijke programma, de inrichting van een studiecetrum voor studenten van de Leeuwarder hogescholen, universitaire masterstudenten en onderzoekers, een gezamenlijke introductie, en sportvoorzieningen⁸. RUG/Campus Fryslân is bereid om het takenpakket van UCF over te nemen als het gaat om de ontwikkeling van het academisch klimaat in Leeuwarden, zoals het Studium Generale, de Gemma Frisius lezing en het wetenschapscafé. Gezien het relatief grote aantal MSc's⁹ en PhD's binnen Wetsus en de master MEEM, zullen Wetsus en UTwente actief betrokken worden op gerichte onderdelen.

- XI. De provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden onderschrijven de bovenstaande ambities en willen de samenwerking tussen partijen, die bijdraagt aan een sterk hoger onderwijs in Fryslân, ondersteunen.

OVEREENKOMST

1. Reikwijdte

De overeenkomst betreft de samenwerking tussen partijen om masteropleidingen en promotie-onderzoeksprojecten op te zetten. Binnen de overeenkomst kunnen geen juridische verplichtingen worden afgedwongen.

- 1.1 De overeenkomst betreft afspraken over samenwerking tussen de volgende partijen:
- universiteiten/hogescholen: Rijksuniversiteit Groningen/Campus Fryslân (hierna: RUG/Campus Fryslân), Universiteit Twente, Wageningen University Research, NHL Hogeschool, Stenden University of Applied Sciences, Van Hall Larenstein University of Applied Sciences, en Minerva Academie voor Popcultuur Hanzehogeschool Groningen University of Applied Sciences;
 - Friese kennisinstellingen (Wetsus, Fryske Akademy, Waddenacademie, en Dairy Campus, Medisch Centrum Leeuwarden);
 - aanbieders van studentenvoorzieningen (Tresoar);
 - (regionale) overheden (provincie Fryslân, gemeente Leeuwarden).
- 1.2 De samenwerking biedt expliciet ruimte aan andere relevante partijen binnen en buiten Fryslân, zoals andere universiteiten en het bedrijfsleven, om afzonderlijk afspraken te maken over mogelijke masteropleidingen en promotieonderzoeksprojecten. Die afspraken zijn geen onderdeel van deze overeenkomst, maar de overeenkomst vormt voor de provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden wel mede het kader voor die afspraken voor zover zij aan provinciaal en/of lokaal beleid raken. Partijen zijn vrij om met andere partijen masteropleidingen en promotieonderzoeksprojecten op te zetten.

⁸ Overeenkomst van samenwerking voor versterking van academisch klimaat Leeuwarden, Tresoar / Stichting Leeuwarden Studiestad / UCF / Gemeente Leeuwarden, Leeuwarden, 2013.

⁹ Master of Science

2. Uitgangspunten

- 2.1 De ambities van deze overeenkomst kunnen alleen verwezenlijkt worden door samenwerking tussen partijen. Alle partijen erkennen dat onderlinge beleidsafstemming tussen de aanwezige kennisinstellingen van belang is.
- 2.2 De overeenkomst bouwt voort op eerder gemaakte afspraken tussen de in 1.1 genoemde partijen onderling, tussen de in artikel 1.1 genoemde partijen en andere partijen, en tussen de in artikel 1.1 genoemde partijen en de regionale overheden. Die afspraken blijven bestaan en worden niet vervangen door de overeenkomst. (Zie voor de meest relevante afspraken de bijlage.)
- 2.3 De masteropleidingen en promotieonderzoeksprojecten, die binnen deze overeenkomst vallen, moeten kwalitatief hoogstaand zijn en bijdragen aan vaardigheden en kennis die passen bij de sterktes en kansen van het Friese bedrijfsleven en de kenmerken van Fryslân. Van belang is dat de opleidingen een 'natuurlijke' plaats hebben in Fryslân, omdat daar kennis op de specifieke thema's aanwezig is zowel bij kennisinstellingen als bij bedrijven.
- 2.4 De universiteiten komen overeen dat nieuwe masteropleidingen die in Fryslân worden aangeboden onderscheidend moeten zijn ten opzichte van het huidige aanbod, zodanig dat dit geen ongewenste verdunning van de huidige masters veroorzaakt. Voorafgaand aan de ontwikkeling van nieuwe masteropleidingen vindt afstemming met de partijen plaats.
- 2.5 RUG/Campus Fryslân vormt het platform waar de activiteiten van de Rijksuniversiteit Groningen plaatsvinden, en waarop samenwerking van de Rijksuniversiteit Groningen met andere universiteiten, kennisinstellingen, hogescholen en bedrijven tot stand komt. Die activiteiten zijn complementair aan het huidige onderwijs- en onderzoeksaanbod in Fryslân, en bouwen voort op de masteropleidingen die al zijn gerealiseerd.
- 2.6 De partijen komen overeen dat door de provincie Fryslân (mede) gefinancierde promotieonderzoeken in Fryslân uitgevoerd kunnen worden vanuit de universiteiten. De promotieplechtigheden kunnen in Fryslân plaatsvinden, waar nodig passen de universiteiten hun huidige promotiereglement aan.
- 2.7 Het fundamentele en toegepaste onderzoek rond watertechnologie blijft vallen onder de verantwoordelijkheid van Wetsus, dat tevens verantwoordelijk is voor de organisatie en coördinatie van de doorlopende leerlijnen, inclusief masters, op het terrein van watertechnologie. De graduate/PhD-school van RUG/Campus Fryslân is niet voor PhD's op het gebied van watertechnologie.
- 2.8 Het onderwijs en het onderzoek rond de MEEM blijven vallen onder verantwoordelijkheid van UTwente.
- 2.9 Bij afspraken over Friese opleidingen is de uniciteit en zelfstandigheid van de Friese instellingen een gegeven. De ontwikkeling van opleidingen vindt plaats vanuit overleg met relevante regionale partijen op basis van gelijkwaardigheid en rekening houdend met het eigen karakter en het profiel van de Friese instellingen.
- 2.10 Samenwerking met andere partijen dan de in artikel 1.1 genoemde partijen, is bij voorkeur onderdeel van het open platform zoals dat in deze overeenkomst staat beschreven. Aanvullende afspraken tussen partijen over specifieke

opleidingen zijn mogelijk, en liggen bij voorkeur zoveel mogelijk in lijn met het geheel van de Friese afspraken.

- 2.11 De overeenkomst vormt het kader voor specifieke afspraken die per sector of deelterrein door de RUG/Campus Fryslân en andere bij die sector/dat deelterrein betrokken partijen worden gemaakt.
- 2.12 De samenwerking vindt ook plaats in het kader van de ambities en opgaven zoals verwoord in de Kennisagenda, die door de minister van OCW mede is aangewezen als beoordelingskader voor macrodoelmatigheid voor nieuwe opleidingen in de regio. Deze agenda is in mei 2015 goedgekeurd door de ministeries van OCW en Economische Zaken (EZ).

3. Streefwaarden

Samenwerking

- 3.1 Partijen spreken hun bereidheid uit om, binnen de uitgangspunten van de overeenkomst en met behoud van de eigen onderwijs- en onderzoeksprogramma's, actief bij te dragen aan en met elkaar samen te werken om een krachtig en bestendig hoger onderwijsaanbod in Fryslân tot stand te brengen. Dat aanbod moet aangehaakt zijn op de vraag van het bedrijfsleven en nationale en internationale netwerken. Er is daarbij aandacht nodig voor toekomstige ontwikkelingen om in te kunnen spelen op veranderingen in de samenleving en de economie in het algemeen, en de specifieke vraag naar opleidingen.
- 3.2 Onderdeel van de RUG/Campus Fryslân is een master college en een internationale graduate/PhD-school (buiten het kennisgebied van watertechnologie). Het streven is om circa tien masters op te zetten (inclusief de huidige masters watertechnologie, MEEM, meertaligheid en honours master HTSM) die complementair zijn aan het bestaande aanbod van opleidingen in Fryslân, zoveel mogelijk gekoppeld zijn aan bekende thematieken van de Friese economie en maatschappij (de Fryske hotspots), zoals vermeld in de Kennisagenda, en aansluiten op ontwikkelingen in de economie en samenleving. De opzet, organisatie en positie van de bestaande masters watertechnologie en MEEM blijven ongewijzigd. De master meertaligheid gaat in haar bestaande opzet, organisatie en positie ongewijzigd mee over naar het master college. RUG, UTwente en NHL Hogeschool/Stenden verkennen de mogelijkheden tot samenwerking om met onder meer Philips Drachten de pilot voor een master HTSM verder te versterken. De hogescholen ontwikkelen in samenwerking met relevante partijen premasters die aansluiten bij de masters.
- 3.3 Als voortzetting van UCF is een open platform voor academische masteropleidingen onderdeel van de RUG/Campus Fryslân. Het open platform draagt bij aan een cultuur van kenniscirculatie en co-creatie.
- 3.4 De RUG, de WUR en Dairy Campus zullen zoveel mogelijk samenwerken ten aanzien van de ontwikkeling van een Dairy Chain Competence Centre (DCCC). Het DCCC wordt een virtueel centrum - een samenwerkingsverband van bedrijven, instellingen en onderwijsinstututen - met als doel het wetenschappelijk onderzoek op zuivelgebied in Nederland zoveel mogelijk in onderlinge samenhang tot stand te brengen.

Studentenklimaat

- 3.5 Het studentenklimaat in Leeuwarden wordt versterkt. Daartoe krijgt Tresoar in het kader van haar wetenschappelijke steunfunctie de rol van informatie- en studiecentrum ('faculteitsbibliotheek'). De invulling van de uitbreiding en opwaardering van de wetenschappelijke steunfunctie van Tresoar wordt verder uitgewerkt. Ook wordt de samenwerking verkend met MCL Academie die al een bestaande traditie heeft om als bibliotheek voor de universiteit te dienen. Daarnaast is er Stichting Leeuwarden Studiestad die in Leeuwarden en omstreken zorg draagt voor studentenvoorzieningen als evenementen, sport en cultuur, enz. De voorzieningen staan open voor studenten van de hogescholen en universiteit(en).
- 3.6 Wetsus en de andere WaterCampus partijen zullen nauw samenwerken en afstemmen met RUG/Campus Fryslân en de Friese hogescholen op het gebied van studentenmarketing om gezamenlijk het imago van Leeuwarden als universiteitsstad te verbeteren.

Rol regionale overheid

- 3.7 De provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden willen met deze overeenkomst bevestigen dat zij het geheel van bovenstaande afspraken, die bijdragen aan een sterk hoger onderwijs in Fryslân, ondersteunen. De regionale overheid blijft structureel betrokken bij de gehele onderwijsketen en draagt bij aan de uitvoering van de afspraken.
- 3.8 Bestaande afspraken tussen de regionale overheid enerzijds en universiteit/hogescholen, Friese kennisinstellingen, en aanbieders van studentenvoorzieningen anderzijds worden gehandhaafd en vormen het kader van deze overeenkomst. (Zie voor de meest relevante afspraken de bijlage.)
- 3.9 De provincie Fryslân beheert de monitoringsgegevens van RUG/Campus Fryslân over de periode 2016-2030. De in artikel 1.1. genoemde partijen informeren de provincie actief over hun onderdeel of onderdelen die vallen onder RUG/Campus Fryslân.

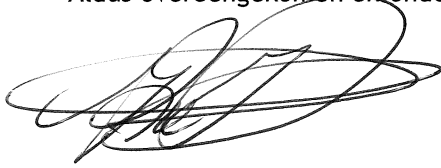
4. Uitvoering, governance en termijn

- 4.1 De overeenkomst treedt in werking op het moment van haar ondertekening en wordt aangegaan voor een periode van vijftien jaar (einddatum 2030).
- 4.2 Over de uitvoering van activiteiten in het kader van deze overeenkomst wordt ten minste eenmaal per jaar, op initiatief van de provincie Fryslân, door de partijen overleg gevoerd. Het overleg wordt voorbereid door een ambtelijke coördinatiegroep, onder verantwoordelijkheid van de provincie Fryslân, waarin de verschillende partijen vertegenwoordigd zijn.
- 4.3 Er wordt op basis van de afspraken tussen RUG/Campus Fryslân, de provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden een Raad van Advies ingesteld voor de RUG/Campus Fryslân. De Raad van Advies kan gevraagd en ongevraagd advies geven over de strategische beleidsontwikkeling van RUG/Campus Fryslân. Daarnaast bewaakt zij de voortgang van de samenwerkingsagenda. De Raad van Advies heeft een onafhankelijke voorzitter en komt ten minste eenmaal per

jaar, op initiatief van de voorzitter, bijeen. Zij regelt zelf haar programma, reglement en werkwijze.

- 4.4 De partijen genoemd in artikel 1.1 maken deel uit van de Raad van Advies. De regionale overheden krijgen een open uitnodiging voor de bijeenkomsten.
- 4.5 De uitvoering van de activiteiten in het kader van deze overeenkomst wordt geëvalueerd: in 2018, 2022, 2026 en 2029. De evaluatie betreft in ieder geval de doelen, uitgangspunten en streefwaarden van de overeenkomst. De evaluatie betreft ook de vraag in welke mate de doelen, uitgangspunten en streefwaarden relevant zijn en in de praktijk nog werken.
- 4.6 In het geval door een of meer partijen behoefte wordt gevoeld de afspraak geheel of gedeeltelijk te wijzigen, wordt dit kenbaar gemaakt tijdens het overleg als bedoeld in artikel 4.2. In dit overleg worden hierover nadere afspraken gemaakt.
- 4.7 Dit akkoord kan worden opgezegd, mits het voorstel een jaar van tevoren schriftelijk aan de andere partijen wordt meegedeeld. Tijdens het overleg als bedoeld in artikel 4.2 plegen partijen overleg over de dan ontstane situatie.
- 4.8 Dit akkoord is tevens vertaald in de Friese en Engelse taal. In geval van interpretatieverschillen die hierdoor kunnen ontstaan, prevaleert de Nederlandse versie.
- 4.9 Deze overeenkomst wordt aangehaald als: Hoger-Onderwijsakkoord Fryslân.

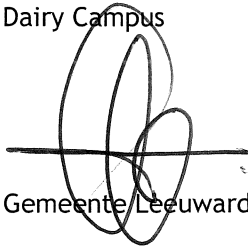
Aldus overeengekomen en ondertekend op 24 juni 2016 te Leeuwarden

Dairy Campus

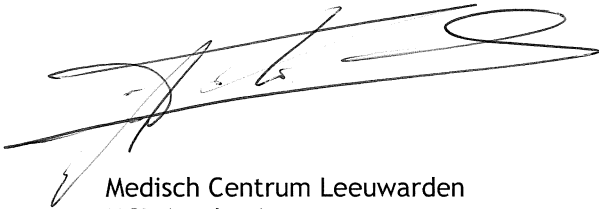
Fryske Akademy

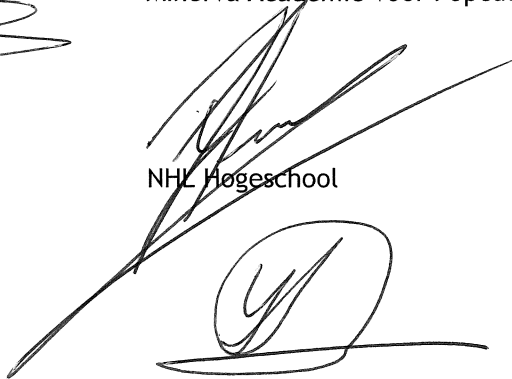
Gemeente Leeuwarden

Hanze Hogeschool Groningen,
University of Applied Sciences
Minerva Academie voor Popcultuur

Medisch Centrum Leeuwarden
MCL Academie

NHL Hogeschool

Provincie Fryslân

Rijksuniversiteit Groningen
Campus Fryslân

Stenden University of Applied Sciences

Tresoar

Universiteit Twente

Van Hall Larenstein
University of Applied Sciences

Waddenacademie

Wageningen University Research centre

Wetsus

BIJLAGE

Bestaande samenwerkingsafspraken en korte beschrijving partijen

Stichting Wetsus: European Centre of Excellence for Sustainable Water Technology

Wetsus is het Technologisch Topinstituut Watertechnologie, waarin in 2015 103 bedrijven en twintig nationale en Europese academische kennisinstellingen multidisciplinair samenwerken om een belangrijke bijdrage te leveren aan de oplossing van de wereldwaterproblematiek. Wetsus opereert in toenemende mate als Europees Centre of Excellence voor watertechnologie. Per 2015 werken ca 65 PhD's in het onderzoeksprogramma van Wetsus, zijn daar continue ca 30 MSc-studenten bij betrokken en telt de Wetsus Academy (joint degree master RUG, UTwente, Wageningen UR) ca 38 MSc studenten. Op grond van de verordening REP SNN (Ruimtelijk Economisch Programma Samenwerkingsverband Noord-Nederland) zijn voor het programma 'voortzetting Wetsus' voor de periode 2013-2020 financiën gereserveerd, waaraan ook cofinanciering van de provincie en de gemeente Leeuwarden is gekoppeld.

Tussen de RUG en Wetsus bestaan reeds langjarige samenwerkingsafspraken op de terreinen van onderzoek (PhD programma Wetsus) en onderwijs (Wetsus Academy, joint degree master van RUG, UTwente en Wageningen UR). Op het terrein van onderzoek heeft Wetsus bovendien met UMCG een langjarige samenwerkingsovereenkomst. Bij de samenwerking tussen Wetsus en RUG/Campus Fryslân prevaleren de reeds bestaande afspraken met RUG en UMCG, tenzij RUG en/of UMCG de RUG/Campus Fryslân aanwijst als haar plaatsvervanger voor haar samenwerking met Wetsus, en Wetsus en de joint degree partners (Universiteit Twente en Wageningen UR) daarmee akkoord gaan.

Fryske Akademy

De Stichting Fryske Akademy is een instelling voor de wetenschapsbeoefening inzake de Friese taal en cultuur, waarvan de instandhouding door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de provincie Fryslân mogelijk wordt gemaakt. De Fryske Akademy is gelieerd aan de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en maakt deel uit van de instituten- en onderzoeksorganisatie van de KNAW. De aard van de verbinding tussen de Fryske Akademy en de KNAW wordt door henzelf in onderling overleg bepaald. Zelfstandigheid en eenheid van de Fryske Akademy blijven daarbij bewaard.

In de Bestuursafpraak Friese Taal en Cultuur 2013-2018 (BFTC) zijn in hoofdstuk 5 'culturele activiteiten', paragraaf 5.2, de afspraken vastgesteld tussen het Rijk, de provincie Fryslân en de Fryske Akademy.

Tresoar

Tresoar is ontstaan uit een fusie van het Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum (FLMD), de Provinciale en Bumabibliotheek (PBF) en het Ryksargyf Fryslân (RAF). Tresoar is de Friese bibliotheek met een wetenschappelijke steunfunctie, geworteld in de voormalige universiteit van Franeker, en beheert het grootste deel van het Friese archivalische erfgoed.

Het Rijk en de provincie nemen deel aan de gemeenschappelijke regeling 'De Letterhoeke'. In de gemeenschappelijke regeling is de structurele bijdrage van beide partijen aan de stichting FMLD opgenomen. De Letterhoeke is ingesteld met het doel de belangen van de minister, de provincie en het bestuur van de stichting bij alle aangelegenheden betreffende de collecties en archiefbescheiden die de provincie Fryslân, de Provinciale Bibliotheek te Leeuwarden en het FLMD te Leeuwarden, in gezamenlijkheid te behartigen. Letterhoeke stelt zich tevens ten doel het in de collecties en archieven ondergebrachte cultureel erfgoed op actieve wijze toegankelijk te maken en te houden voor en onder de aandacht te brengen van een breed publiek.

In de Bestuursafpraak Friese Taal en Cultuur 2013-2018 (BFTC) zijn in hoofdstuk 5 'culturele activiteiten', paragraaf 5.3, de afspraken vastgesteld tussen het Rijk, de provincie Fryslân en de Fryske Akademy

Waddenacademie

De Waddenacademie heeft de ambitie om de wetenschapsinhoudelijke onderlegger te leveren voor een economisch en ecologisch verantwoorde toekomst van het werelderfgoed Waddenzee. De Waddenacademie wil deze ambitie realiseren via het uitvoeren van de drie taken waarvoor ze op grond van de vierde doelstelling van het Waddenfonds verantwoordelijk is, te weten:

- agenderen: het op de bestuurlijke en wetenschappelijke agenda zetten van onderzoeksvragen die voor een economisch en ecologisch verantwoorde toekomst van het waddengebied relevant zijn;
- programmeren: het stimuleren van een goede samenhang tussen regionaal, nationaal en internationaal waddenonderzoek;
- informeren: het op een toegankelijke en verantwoorde wijze naar buiten brengen van de resultaten van waddenonderzoek.

Daarnaast wil de Waddenacademie alle overige middelen inzetten die bijdragen aan het realiseren van haar ambitie, met inbegrip van de wetenschappelijke ondersteuning van (het bureau van) het Waddenfonds. De basisfinanciering van de Waddenacademie is afkomstig van het Waddenfonds.

Dairy Campus

Dairy Campus is het nationale en internationale centrum voor onderzoek, innovatie, educatie en training op het gebied van de melkveehouderij. De Campus is ontstaan uit een samenwerkingsverband tussen Wageningen UR Livestock Research, Van Hall Larenstein, Nordwin College, Dairy Training Centre, LTO Nederland, FrieslandCampina, gemeente Leeuwarden en provincie Fryslân. Het PhD-programma is gekoppeld aan het Onderzoeksprogramma van Dairy Campus. Daarnaast heeft Dairy Campus nog twee pijlers, te weten: kennisdoorstroming en praktijkleren. De doelstelling van Dairy Campus is het realiseren van vernieuwende en toekomstbestendige oplossingen voor een duurzame zuivelsector. Dairy Campus wordt tot en met 2020 medegefinancierd door het SNN vanuit Europese programma's. Hieraan is co-financiering gekoppeld van de gemeente Leeuwarden en de provincie Fryslân.

Stichting Leeuwarden Studiestad

De Stichting Leeuwarden Studiestad (SLS) heeft als doel om studietijd en verblijf van studenten zo goed en gevarieerd mogelijk vorm te geven door de organisatie van activiteiten op de volgende domeinen: cultuur en sport, evenementen, huisvesting, gezondheid, leren, werken en ondernemen, studentenparticipatie in de stad. SLS vervult op dit moment een belangrijke rol in de coördinatie van studentenhuishuizing, citymarketing en afstemming van alle studentenaanbod en studentenintroductie en fungeert als belangrijke vraagbaak voor studenten. SLS doet dit, in opdracht van de Friese hogescholen en RUG en op basis van een samenwerkingsovereenkomst met UCF (opgevolgd door RUG), Tresoar en de gemeente Leeuwarden met een jaarlijks Programma Academisch Klimaat.

Master Environmental and Energy Management/ Universiteit Twente

De master Environmental & Energy Management (MEEM) wordt sinds 1999 door Universiteit Twente in Leeuwarden aangeboden. Enkele honderden studenten uit meer dan 40 verschillende landen hebben inmiddels aan het programma deelgenomen. Dit maakt de opleiding uniek in zijn soort. Afgestudeerden werken internationaal in topfuncties bij bedrijven, overheden en niet-gouvernementele organisaties als adviseur of manager bij milieu, water- of energieprojecten.

Medisch Centrum Leeuwarden (MCL)

Het MCL is het Friese topklinische opleidingsziekenhuis met de stevige ambitie om tot de top van de Nederlandse ziekenhuiszorg te behoren. Onderwijs, wetenschap en innovatie spelen hierbij een belangrijke rol. MCL Academie is het leerhuis van MCL dat de verantwoordelijkheid, expertise en ambitie heeft.

De MCL Academie ondersteunt en verzorgt een breed scala aan initiële en postinitiële opleidingen, bij- en nascholing en deskundigheidsbevordering aan vele groepen van medewerkers. Op jaarbasis wordt aan meer dan 500 studenten van diverse opleidingen ruimte geboden om in het ziekenhuis ervaring op te doen en te leren op de werkplek. Daarnaast biedt zij zowel medische als verpleegkundige vervolgoopleidingen. Jaarlijks doen meer dan 150 arts-assistenten in Leeuwarden ervaring op, waarvan er 85 in opleiding zijn in 23 verschillende medische specialismen.

Gemiddeld werkt het MCL aan 150 klinische onderzoeken, waaraan zo'n 5000 patiënten deelnemen. Het MCL behoort daarmee tot de snelste stijgers binnen de vereniging van Samenwerkende Topklinische opleidingsZiekenhuizen (STZ) qua (internationale) impact van wetenschappelijke output op de gezondheidszorg. Het MCL heeft vier hoogleraren en werkt het op het gebied van onderzoeksmethodologie nauw samen met andere gerenommeerde onderzoeksinstituten. Het MCL wil op het gebied van opleiding en onderzoek lokaal excelleren, regionaal regisseren, nationaal innoveren en internationaal participeren.

Rijksuniversiteit Groningen/Campus Fryslân

De Rijksuniversiteit Groningen (RUG) is per 1 januari 2016 officieel gestart met een vestiging in Leeuwarden. Rijksuniversiteit Groningen/Campus Fryslân zal de komende jaren ca. zes nieuwe masterprogramma's gaan aanbieden en een brede driejarige Engelstalige bacheloropleiding starten. Dit betekent dat de studenten zich breed oriënteren in verschillende (verwante) disciplines en vervolgens enkele specialisaties (tracks) kiezen. RUG/CF verzorgt niet één bepaald wetenschapsgebied, maar is gericht op de multidisciplinaire bestudering van wetenschappelijke vraagstukken samenhangend met maatschappelijke en economische thema's die als relevant zijn bestempeld voor de Friese regio. Naast de bacheloropleidingen en masterprogramma's kent de RUG/CF een Graduate school met een interdisciplinaire groep die zal groeien naar ca. 50 promovendi.

De kernfilosofie van RUG/CF is: regionale thematieken verbinden aan interdisciplinaire 'global issues'. Anders gezegd: RUG/CF leert studenten om theoretische kennis van maatschappelijke vraagstukken die op wereldniveau spelen toe te passen op casuïstiek in de regio.

Minerva Academie voor Popcultuur, Hanzehogeschool Groningen, University of Applied Sciences

Vanuit het referentiekader van de 'populaire cultuur' leidt Minerva Academie voor Popcultuur op tot artistiek professional aan de unieke opleiding 'Bachelor of Popular Culture'. De Academie is gehuisvest in Leeuwarden. Kenmerk is de 'grassroots' of 'bottom up' mentaliteit waarbij een dialoog met de samenleving centraal staat. De opleiding zoekt nadrukkelijk naar een verbinding met actuele, maatschappelijke ontwikkelingen. De studenten werken in de context van lerende 'communities', waarbij zij hun creativiteit, kennis en netwerk inzetten voor (interdisciplinaire) projecten waarin het bedenken, maken en delen van concepten centraal staan.

Van Hall Larenstein University of Applied Science

Van Hall Larenstein is de groenste hogeschool van Nederland en laat dit zien in elke opleiding, in de inhoud van haar onderzoek en in haar bedrijfsvoering. Van Hall Larenstein leidt professionals op die bijdragen aan een duurzame en betere wereld. Dat doet zij door op een plezierige en tegelijk productieve manier met elkaar en haar

netwerkpartners samen te werken. Met onderzoek en kennisvalorisatie levert zij een bijdrage aan innovatieve en duurzame ontwikkelingen in samenwerking met partners uit het werkveld. Zij kiest hiervoor een duidelijk inhoudelijk profiel gericht op duurzaam gebruik van de resources van de aarde ten behoeve van voeding en natuur dat het kader vormt voor alle strategische keuzes op het gebied van onderwijs en praktijkgericht onderzoek.

Van Hall Larenstein is een persoonlijke hogeschool en wil daarom ruimte geven aan de individuele student voor het ontwikkelen van zijn of haar talenten in een inspirerende omgeving. Naast het reguliere onderwijs wil Van Hall Larenstein in de vraag van het werkveld voor scholing voorzien. Van Hall Larenstein is daarbij gericht op regionale, nationale en internationale studenten.

Gemeente Leeuwarden

De gemeente Leeuwarden wil met de komst van RUG/Campus Fryslân volledige doorlopende onderwijsleerlijnen in de stad en regio bevorderen. Samen met geavanceerde onderzoeksprogramma's is deze ontwikkeling nodig om een innovatief economisch profiel van stad en regio te vestigen. Dit komt ten goede aan de ontwikkeling van nieuwe kennis, ontsluiting van die kennis voor de samenleving, economische dynamiek en (jonge) bedrijvigheid.

Provincie Fryslân

In het Coalitieakkoord 'Mei elkenien, foar elkenien' wil de provincie zich toeleggen op een toekomstbestendige economie. Een goed onderwijsklimaat is hiervoor van cruciaal belang. De ambitie van de provincie is om de waarde van het hoger onderwijs verder te vergroten, ondanks het feit dat onderwijs geen provinciale kerntaak is. In de afgelopen vijftien jaar heeft de provincie de aanpak van onderwijsverbetering altijd breed ondersteund. De onderwijsachterstanden in het basisonderwijs zijn met de onderwijsnota Boppeslach voor een zeer groot deel weggenomen en het meertalig onderwijs heeft in de Friese provincie een forse sprong gemaakt. Met RUG/Campus Fryslân wil de provincie de universitaire ambities voor altijd borgen.

NHL Hogeschool

Een persoonlijke en constructieve benadering tussen de hogeschool en de studenten, de interdisciplinaire aanpak en de aandacht voor ondernemerschap zijn belangrijke speerpunten van de NHL Hogeschool. Studenten, docenten en onderzoekers werken in kleine groepen in interactie met het bedrijfsleven aan onderzoek en innovatie. De NHL Hogeschool legt zich toe op de thema's 'Smart, Sustainable Industries' en 'Vital Regions'. Op die manier werkt de NHL Hogeschool aan productiviteitsverhoging, verduurzaming en vergroten van het welzijn binnen regio's als Noord-Nederland.

Stenden University of Applied Sciences

Stenden University hanteert drie pijlers die het profiel karakteriseren, namelijk probleemgestuurd onderwijs, internationalisering en (toegepast) onderzoek. Vanuit deze pijlers wil Stenden bijdragen aan de ontwikkeling van de nieuwsgierige mens, passend bij diens levenshouding en leerstijl. Stenden heeft vijf vestigingen in Noord-Nederland en kent vier vestigingen buiten Europa, namelijk in Bali, Qatar, Thailand en Zuid-Afrika. De hogeschool heeft derhalve een sterk internationaal profiel en netwerk en heeft zich gespecialiseerd in 'toerisme, recreatie en hospitality', 'educatie zorg & welzijn' en 'biobased materials'.

NHL Hogeschool en Stenden University hebben het voornemen om per 1 januari 2018 te fuseren. Het verwachte aantal studenten zal ongeveer 22.500 personen zijn.

Wageningen University Research centre

Als internationale kennisinstelling heeft Wageningen UR de missie “*to explore the potential of nature to improve the quality of life*”. De ambitie van Wageningen UR is om in 2020 binnen het domein ‘gezonde voeding en leefomgeving’ hét kennisinstituut in Europa te zijn en wereldwijd een vooraanstaand partner. Daartoe moet Wageningen University tot de wereldtop blijven behoren.

Ook is het een vereiste dat de universiteit zich nationaal handhaaft als de nummer één in de benchmark onder studenten. De toepassingsgerichte onderzoeksinstituten van Stichting DLO moeten in 2020 voorkeurspartner zijn van bedrijfsleven en overheden om groene kennis te helpen ontwikkelen en door te vertalen naar duurzame innovaties. Zij kunnen dat omdat ze beschikken over een goede wetenschappelijke basis, een klantgerichte benadering en een sterk netwerk in de ‘gouden driehoek’ van overheid-bedrijfsleven-kennisinstellingen. Het domein van Wageningen UR, ‘gezonde voeding en leefomgeving’, bestaat uit drie samenhangende kerngebieden: (1) voedsel en voedselproductie, (2) leefomgeving en (3) gezondheid, leefstijl en levensomstandigheden.

